

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ 1 & 2 ΒΑΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ (ΣΕΛ 53-56)

α. Η εσωτερική κρίση

Μετά το θάνατο του Βασιλείου Β΄ η βυζαντινή αυτοκρατορία ήταν νικήτρια στα πεδία των μαχών και είχε εξελιχθεί σε παγκόσμια δύναμη. Στο επόμενο διάστημα δημιουργήθηκε στους Βυζαντινούς μια ψευδαίσθηση ότι τα σύνορα είναι ασφαλή και ότι η ειρήνη θα είναι διαρκής και αδιατάρακτη. Η ψευδαίσθηση αυτή οδήγησε τη βυζαντινή κυβέρνηση σε πολλά λάθη σε όλους τους τομείς: α) στο στρατιωτικό τομέα πήρε ολέθρια μέτρα αποστρατιωτικοποίησης, β) στον κοινωνικό τομέα, η επιβολή νέων φόρων από μια αυταρχική κεντρική κυβέρνηση στους αγροτικούς επαρχιακούς πληθυσμούς, τους οδήγησε σε εξεγέρσεις και ταραχές, γ) στον οικονομικό τομέα προέκυψε κρίση (υποτίμηση του νομίσματος) και στον πολιτικό τομέα, εκδηλώθηκε πολιτική αστάθεια γύρω στα 1060. Όλα αυτά οδήγησαν την αυτοκρατορία σε μία γενικευμένη κρίση.

β. Οι στρατιωτικές αποτυχίες

Στο διάστημα 1025 - 1081 νέοι εχθροί απειλούν την εδαφική ακεραιότητα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στα ανατολικά, εμφανίστηκαν οι **Σελτζούκοι Τούρκοι** που νίκησαν τα βυζαντινά στρατεύματα στη **μάχη του Ματζικέρτ** (1071), με αποτέλεσμα να χάσει το Βυζάντιο το μεγαλύτερο μέρος της Μ. Ασίας. Στα δυτικά οι **Νορμανδοί** το ίδιο έτος (1071) αφαίρεσαν από τους Βυζαντινούς τις ιταλικές κτήσεις. Στα βόρεια επίσης, επικίνδυνοι αντίπαλοι αποδείχθηκαν οι **Ούγγροι** και οι **Σέρβοι**. Γενικά η περίοδος 1025 - 1081 ήταν κρίσιμη και χαρακτηρίζεται από στασιμότητα και υποχώρηση της βυζαντινής δύναμης.

2. Οι Κομνηνοί και η μερική αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας

Περίληψη

α. Κατάσταση της αυτοκρατορίας

Από το 1081 έως το 1185 κυβερνά το βυζαντινό κράτος η δυναστεία των Κομνηνών. Όταν ανήλθε στο θρόνο ο **Αλέξιος Α΄** η αυτοκρατορία δεχόταν επιθέσεις από πολλούς εχθρούς: α) τους **Νορμανδούς**, που απειλούσαν τις ακτές της Ηπείρου, β) τους **Πατιζινάκες** και τους **Κουμάνους**, που λεηλατούσαν τα Βαλκάνια, και γ) τους **Σελτζούκους Τούρκους**, που κατέκτησαν μέρος της Μ. Ασίας.

β. Εσωτερική πολιτική

Στο εσωτερικό οι Κομνηνοί στηρίχθηκαν στους **ευγενείς** και εφάρμοσαν το θεσμό της «**Πρόνοιας**», δηλαδή της ισόβιας παραχώρησης αγροκτημάτων και φορολογικών εσόδων στους ευγενείς με αντάλλαγμα την παροχή στρατιωτικών υπηρεσιών. Οι **προνοιάριοι** έγιναν η άρχουσα τάξη, ενώ οι απλοί αγρότες παραμελήθηκαν εντελώς.

δ. Η στρατιωτική κατάρρευση

Η εμπλοκή του **Μανουήλ** στο ιταλικό μέτωπο έδωσε την ευκαιρία στους Σελτζούκους να αρχίσουν επιθέσεις κατά των βυζαντινών εδαφών. Το 1176 έγινε η μάχη στο **Μυριοκέφαλο** (Φρυγίας), όπου ο βυζαντινός στρατός νικήθηκε από τους Σελτζούκους. Αυτή η ήττα είχε ως αποτέλεσμα την οριστική απώλεια της βυζαντινής Μ. Ασίας και πολλοί κάτοικοι εξισλαμίστηκαν.

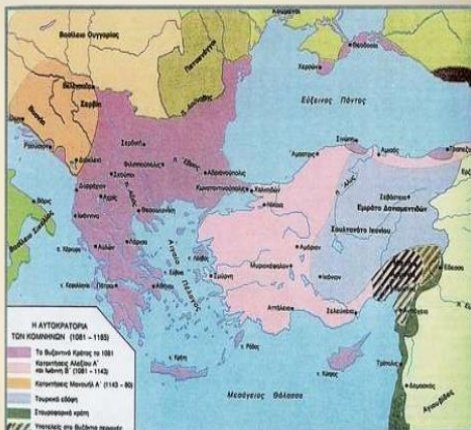
ΒΑΡΙΕΣ ΗΤΤΕΣ από ΣΕΛΤΖΟΥΚΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ (1071 & 1176)

ΜΑΧΗ ΜΑΝΤΖΙΚΕΡΤ 1071 ΒΙΝΤΕΟ

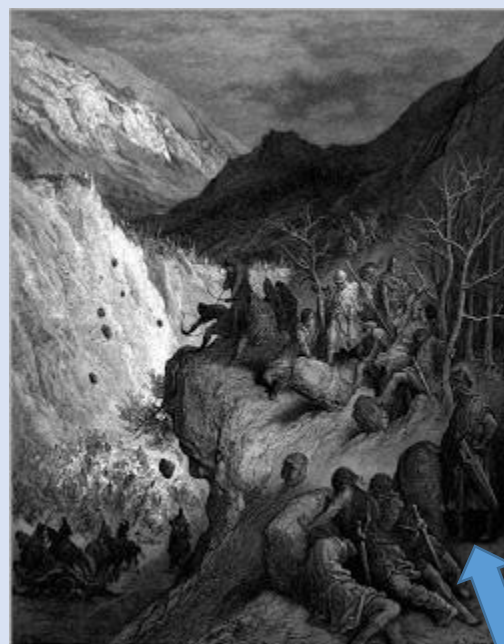
ΜΑΧΗ ΣΤΟ ΜΥΡΙΟΚΕΦΑΛΟ ΤΗΣ ΦΡΥΓΙΑΣ (1176)

Στο Μυριοκέφαλο αναμετρήθηκαν οι βυζαντινές δυνάμεις με τις δυνάμεις των Σελτζούκων Τούρκων όπου ο Μανουήλ Α΄ Κομνηνός έκανε το λάθος να κλειστεί στα βουνά της Φρυγίας, στην τοποθεσία Μυριοκέφαλο. Ο βυζαντινός στρατός παγιδεύτηκε και υπέστη πανωλεθρία.

Ο ίδιος ο Μανουήλ παραλλήλισε την καταστροφή του με την καταστροφή του Ρωμανού Δ΄ στο Ματζικέρτ (1071).

© ΦΑΤΗΝ ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

πίνακας του Gustave Doré που απεικονίζει την Τουρκική ενέδρα στο πέρασμα του Μυριοκεφάλου